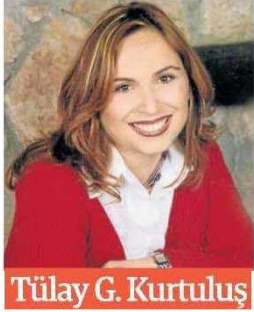

İkinci Yeni'nin büyük kalemi Cemal Süreya

9 Ocak 1990'da kaybettik **Cemal Süreya**'yı... Ölümünün üstünden tam 27 yıl geçmiş. Bu hafta onu usta kalemiyle yazdığı, birbirinden güzel şiirleriyle analım...

Tülay G. Kurtuluş

tulaygurierkurtulus@gmail.com

1931 yılında Erzincan'da doğan Cemal Süreya edebiyatta 1. Yeni'ye, bir başka deyişle 'Garip Akımı'na şiddetle karşı çıkan İkinci Yeni hareketinde şair olarak adını duyurmuş. İkinci Yeni **sanatçılar**; aklın mantıksal işleyişine sırt çevirdiler, gerçeküstüçülüğü daha bilinçli benimsediler, anlama değil imgeye kapılarını sonuna kadar açtılar, konuşma diline uzak kaldılar, edebi **sanatlara** özgürlük tanıdılar, 1. Yeni'nin tam tersi noktadan yola çıkarak halk kültüründen tamamen uzaklaştılar, anlamı karartan ve gizleyen bir tavır takındılar. Sözcüklerin çağrışımlarla derinleşen ve çoğalan değerine önem verdiler, folklorik malzemenin şairin kişiliğini ezeceğini savunduklarından "Folklor şiire düşman" sloganını geliştirdiler, kentli küçük insan tipinin çizilmesine ve bu tipin "Süleyman

Efendi" tiplemesinde olduğu gibi idolleştirilmesine son verdiler, duyguya ve çağrışıma dayanarak şiirin içsel zenginliğini daima yeni yorumlara açık bıraktılar, Garip şiiri yoksul çoğunluğun yaşama koşullarını ve zevk anlayışını dikkate alırken, 2. Yeniciler, daha çok aydın kesimin ve elit tabakanın zevkine hitap ettiler, şiiri diğer **sanatlarla** yakın ilişkiye soktular, şiiri aklın, ahlaki endişelerin, yasaların ve alışılmış her türlü baskıcı düzeneklerin dışına çıkarmak istediler, biçimin içerikten önce geldiğini savundular ve siyasetin dışında kaldılar.

Kendine özgü söyleyiş biçimi ve şaşırtıcı buluşlarıyla, zengin birikimi ile, duyarlı, çarpıcı, yoğun, kimseye benzemeyen, okuru saatlerce hatta günlerce düşündürebilen imgeleriyle dolu şiirleriyle bir döneme damgasını vurdu. Şiir dilinin üstü bu kadar örtülmüşken Cemal Süreya, kendi imgeleriyle şiire yeni bir yön verdi. Adeta kendine özgü bir şiir dili yarattı. Onun şiirleri, altında adı yazamasa da okunduğunda anlaşılır oldu. Anlaşılır olması da şairinin üslubundaydı yoksa anlam tamamen kapalıydı: Biliyorum Sana Giden Yollar Kapalı şiirini okuyup yorumlamaya kalktığımızda yapacağınız yorumun tamamen size ait olacağını, şairin düşündükleriyle ya da hissettikleriyle çok da örtüşmeyeceğini göreceksiniz ve şaşıracaksınız. Bu şaşkınlık ve alışılmamışlık, İkinci Yeni'nin ve Cemal Süreya'nın en önemli özelliğiydi...

Sana Giden Yollar Kapalı...

*Biliyorum sana giden yollar kapalı
Üstelik sen de hiç bir zaman sevmedin beni*

*Ne kadar yakından ve arada uçurum;
İnsanlar, evler, aramızda duvarlar gibi*

*Uyandım uyandım, hep seni düşündüm
Yalnız seni, yalnız senin gözlerini*

*Sen Bayan Nihayet, sen ölümüm kalımım
Ben artık adam olmam bu derde düşeli*

*Şimdilerde bir köpek gibi koşuyorum
ordan oraya
Yoksa gururlu bir kişiyim aslında, inan ki*

*Anımsamıyorum yarı dolu bir bardaktan su içtiğimi
Ve içim götürmez kenarından kesilmiş ekmeği*

*Kaç kez sana uzaktan baktım 5.45
vapurunda; Hangi şarkıyı duysam,
bizimçin söylenmiş sanki*

*Tek yanlı aşk kişiyi nasıl aptallaştırıyor
Nasıl unutmuşum senin bir başkasını sevdiğini*

*Çocukça ve seni üzen girişimlerim oldu;
Bağışla bir daha tekrarlanmaz hiçbiri*

*Rastlaşmamak için elimden geleni yaparım
Bu böyle pek de kolay değil gerçi...*

*Alışırım seni yalnız düşlerde okşamaya;
Bunun verdiği mutluluk da az değil ki*

*Çıkar giderim bu kentten daha olmazsa,
Sensizliğin bir adı olur, bir anlamı olur belki*

*İnan belli etmem, seni hiç rahatsız etmem,
Son isteğimi de söyleyebilirim şimdi:*

*Bir geceyarısı yazıyorum bu mektubu
Yalvarırım onu okuma çarşamba günleri*

Neden bu şiiri okumanın yasak olacağı gün çarşambadır ya da neden kenarı kesilmiş ekmeğe dayanamamaktadır şair, bilemezsiniz. Bu ayrıntılar, Cemal Süreya'da saklı kalmıştır. "Aşk" başlıklı şiirindeyse aşkı, aşık olmayı kendince başka türlü anlatmaya çalışmış şair, ne olursa olsun sonunda bir iyiliğin, bir güzelliğin saklı olduğuna inanarak yazmış aşkın şiirini:

*Şimdi sen kalkıp gidiyorsun. Git
Gözlerin durur mu onlar da
gidiyorlar. Gitsinler.
Oysa ben senin gözlerinsiz edemem bilirsin*

*Oysa Allah bilir bugün iyi
uyanmıştık
Sevgideydi ilk açılışı gözlerimizin sırıf onaydı*

*Bir kuş konmuş parmaklarıma uzun
uzun ötmüştü
Bir sevişmek gelmiş bir daha
gitmemişti*

*Yoktu dünlerde evelsi günlerdeki
yoksulluğumuz
Sanki hiç olmamıştı*

*Daha lise yıllarında edebiyat
dünyasının içine giren, her şeye rağmen
eski şiirle bağını sesle değil imgeyle
kurar. Kendi şiirini, benim şiirim erotik
bir şiirdir, diye tanımlar şair.*

"Beni Öp Sonra Doğur Beni" başlıklı şiirinde sevgiliye sesleniş, ondan beklentileri bambaşkadır:

*Beni Öp Sonra Doğur Beni
Şimdi, utançtır tanelenen
sarışın çocukların başaklarında.
Ovadan...*

Şiir dilinin üstü bu kadar örtülmüşken Cemal Süreya, kendi imgeleriye şiire yeni bir yön verdi. Adeta kendine özgü bir şiir dili yarattı. Onun şiirleri, altında adı yazamasa da okunduğunda anlaşılır oldu. Anlaşılır olması da şairinin üslubundaydı yoksa anlam tamamen kapalıydı.

*Annem çok küçükken öldü
beni öp, sonra doğur beni.
Sevgi ve saygıyla anıyoruz büyük
şairi... Eserlerini, **Yapı Kredi** Kültür
Yayınları'ndan alıp okuyabilirsiniz. Şiirin
tadına varacak, şiiri iliklerinizde
hissedeceksiniz.*